

КОНФЕРЕНЦІЯ «ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА — ШЛЯХ ДУХОВНОЇ ДЕОКУПАЦІЇ»

27 травня 2021 р. відбулося пленарне засідання та перший день роботи секцій міжнародної онлайн-конференції «Традиційна культура — шлях духовної деокупації» у рамках XIII Фольклористичних читань, присвячених професору Лідії Дунаєвській. Організатор заходу — Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка.

Відкрив конференцію директор Інституту філології проф. *Г. Семенюк*. У вітальному слові він акцентував увагу на історії кафедри фольклористики та неоціненному внеску в її розвиток фундатора та першої очільниці — проф. *Л. Дунаєвської*. Він навів цифри, які засвідчують неабиякий потенціал кафедри у підготовці фахових фольклористів: 24 випуски та 640 випускників. Фольклористичні читання, започатковані в 2007 р., щороку гуртують науковців з різних куточків світу. За 13 років упродовж роботи секцій було виголошено 1500 доповідей, опублікованих у 23 випусках фахового збірника «Література. Фольклор. Проблеми поетики». Ці дані свідчать про міцний науковий фундамент кафедри, живучість ідей її фундаторів і вагомість праці нинішніх співробітників.

Учасників конференції також привітав ректор Шевченкового університету проф. *В. Бугров*. Він наголосив, що успішна діяльність кафедри пояснюється багато в чому тим, що нині фольклор стає «тим метанаративом, в межах якого об'єднуються різні матриці та підходи». Вивчення фольклору передбачає не лише збереження фольклорної спадщини, а є методологією, підвалини якої заклав перший ректор Київського університету *М. Максимович*. Привітання від імені директора Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. *М. Т. Рильського* НАН України *Г. Скрипник* зачитала завідувачка відділу української та зарубіжної фольклористики *Л. Вахніна*. *Г. Скрипник* наголосила, що діяльність кафедри фольклористики сприяє утвердженню української ідеї, розвитку української мови, культури, вихованню, навчає берегти народні звичаї та фольклор.

Нинішня завідувачка кафедри фольклористики, дочка *Л. Дунаєвської* доц. *О. Наумовська* зауважила, що назва цьогорічної конференції апелює до терміна «деокупація» «як способу самовизволення, самоочищення кожного від тенденційних нашарувань радянської минушини і наближеності до самих себе, до пізнання своєї ідентичності». Очільниця кафедри висловила глибоке занепокоєння ста-

ном, в якому зараз перебуває галузь: уже втретє від часу заснування кафедри (1992 р.) відбувається спроба виключити фольклористику з переліку спеціальностей для присудження наукових ступенів. Наслідком такого рішення, очевидно, стане зниження наукового інтересу до цієї галузі, «а без осягнення ядерних смислів, які тримають купи нашу націю, які прозирають із текстів народної творчості, ми не можемо позбутися тих лантухів “какаяразніца”», — переконана вона. Тому війна за національну ідентичність триває, і треба чітко усвідомлювати, що нашою зброєю в цій боротьбі є фольклор — найгуманістичніший засіб повернення українству українськості.

У доповіді «Сучасна українська фольклористика в пошуках “прогресивних” підходів» проф. *В. Давидюк* розкрив небезпечні тенденції в галузі, зумовлені такими потужними чинниками сьогодення, як карантинні обмеження, силове поле електронних мереж, а також обмежена проблематика, з якою можна публікуватися у закордонних фахових виданнях. Усе це призводить до самоізоляції наукових шкіл і окремих дослідників, орієнтацію молодих науковців лише на інтернет-джерела, а також те, що мірилом науковості стають питання, висвітлені в межах кількох міжнародних ресурсів.

Доповідь проф. *С. Сегеди* «Антропологічний портрет княгині Інгігерди» була подана у вигляді презентації. Науковець розповів про таємниці саркофага Ярослава Мудрого й намагався дошукатися історичної правди про поховання дружини князя — Інгігерди. Про етимологію понять «дитинець» і «золотник», які здавна побутують у поліському фольклорі, розповів проф. *В. Мойсієнко*. Науковець спробував декодувати вірування наших пращурів, пов'язані з лікуванням хвороб живота. Виявилося, що глибока пошана предків до «дитинця» й «золотника» під час замовлянь недуг пояснюється співвіднесенням цих понять із оберегом, добрим духом, своєрідним янголом-охоронцем, який має чітке розташування в тілі людини — під пупком.

Не менш цікавою видалася доповідь проф. *Ю. Коваліва*, який торкнувся проблеми фольклорної метафори у творчості Емми Андіївської. Українська письменниця-емігрантка, як доводить науковець, широко застосовувала фольклорні символи, метафорику, образність із метою позбавлення художнього тексту від цивілізаційних культурних нашарувань і повернення до первинних ідентифікаційних смислів. Проф. *Я. Гарасим* (Львівський національний університет ім. І. Франка) зосередився на фольклористичній концепції одного із ювілярів 2021 р., Філарета Колесси, в контексті тогочасної європейської науки. Дослідник також анонсував конференцію, присвячену ювіляру, яка відбудеться у ЛНУ імені Івана Франка.

Міждисциплінарний і міжнародний контекст конференції забезпечила доповідь у формі презентації білоруської мистецтвознавиці *Г. Барвенавої*. Вона проаналізувала антилукашенківську кампанію, яка набирає обертів у її країні. У поле аналізу дослідниці потрапили плакати, слогани, мурали, меми — сучасний білоруський фольклор, в основі якого часто лежить прадавня народна творчість. Тут і трансформовані приказки / прислів'я, і переосмислені фольклорні символи та поняття, і національна колористика — елементи, які надають глибинних смислів протестам і характеризують національну ідеологію, закладену в основу боротьби з узурпаційною владою.

Цьогорічна випускниця Інституту філології *М. Мицюк* презентувала фольклористичний проект — онлайн-хаб PRO FOLK, розроблений спільно з кафедрою фольклористики, й анонсувала його запуск через 6—12 місяців. Доповідачка зазначила, що ідея проекту виникла в період дистанційного навчання, коли постала гостра потреба в пошуку необхідних навчальних матеріалів, які незрідка важко знайти навіть у бібліотеці, не кажучи вже про інтернет-мережу. Тому, на її переконання, створення освітнього онлайн-хаба, на якому будуть розміщені відеолекції, науково-популярні подкасти, оприлюднена архівна фольклорна база, публікації оцифрованих фольклористичних видань і їх перекладів, стане значним кроком вперед для київської фольклористичної школи.

Після пленарного засідання робота конференції продовжилася у форматі чотирьох секцій. 28 травня відбувся круглий стіл, присвячений 150-річчю від дня на-

родження Володимира Гнатюка, а також тривала робота ще чотирьох секцій. За ці два дні у XIII Фольклористичних читаннях взяло участь близько ста науковців з усіх куточків України й світу: Києва, Луцька, Житомира, Кам'янця-Подільського, Львова, Полтави, Сум, Черкас, Івано-Франківська, Рівного, Острога, Ізмаїла, Білорусі, Литви, Естонії, Польщі, Японії, США, Канади. Віртуальний формат заходу хоч і позбавив можливості живого спілкування, однак уможливив проведення читань у карантинних умовах, дозволив здійснити відеозапис усіх доповідей та розподілити роботу секцій так, щоби кожен міг «побувати» у будь-якій із них і долучитися до обговорення різних тем.

Анна МУКАН

Отримано 29 травня 2021 р.

м. Київ

**Наші _____
_____ презентації**

Наєнко М. Інтервал.

Київ: Освіта України. 2021. 676 с.

В інтервалах між ювілейними публікаціями в літературознавстві з'являються, бува, міркування, що мають актуальність не лише для газетної щоденності. До цієї книжки М. Наєнка потрапили не тільки його статті-замітки річної чи дворічної давності, а й трохи старші. Розміщено їх у чотирьох підрозділах: теоретичні міркування, історико-літературні погляди, дискусійно-критичні полеміки і відгук на видання книжок автора. Деякі матеріали цих підрозділів уже входили до попередніх, але малотиражних видань і тому публікуються ще й у цій книжці.